

TORPEDOBÅDENE AF
WILLEMOES KLASSEN

— og historien om de danske søhelte, der har givet navn til bådene

Udgivet af FREDERIKSHAVN VÆRFT A/S
i februar 1978 i anledning af færdiggørelsen af TB-68 serien

Med de 10 torpedobåde af WILLEMOES-klassen har det danske søværn fået en tilgang af materiel, der langt overgår, hvad man normalt har opfattet som torpedobåde.

Betegnelsen burde snarere være „hurtige missil-angrebs-både“, oversat fra det engelske „Fast attack craft-missile“.

Disse både tilfører med deres meget avancerede bevæbning (HARPOON-missiler, trådstyrede torpedoer og fuldautomatisk kanon) og deres komplicerede elektroniske udstyr Søværnet en kampkraft, der enhed for enhed modsvarer kampkraften af en krydser under den anden verdenskrig.

Bådene er sammensat af materiel fra USA, England, Italien, Sverige og Tyskland og har derfor givet Søværnets Materielkommando en række sammenkoblingsproblemer, der dog alle er løst tilfredsstillende.

Den 28. marts 1972 skrev Frederikshavn Værft kontrakt med Søværnets Materielkommando om levering af 8 torpedobåde af WILLEMOES klassen, og kontrakten blev udvidet med yderligere 2 både i januar 1974.

Den første båd, WILLEMOES, blev afleveret den 5. november 1975, og derefter gik det stærkt. Den sidste og 10. båd, SUENSON, blev afleveret den 24. februar 1978 - to år og knap 4 mdr. efter båd nr. 1.

Den opgave, der således blev betroet værftet har naturligt haft en meget stor betydning for os. Alle på værftet har følt det som en ære og som en meget krævende opgave, som har givet stor faglig tilfredsstillelse. Samtidig har opgaven givet os god beskæftigelse i perioden og i den sidste ende et hæderligt økonomisk resultat.

På længere sigt er vi imidlertid overbeviste om, at den største betydning for

Det er meget tilfredsstillende at se, at et dansk skibsværft har været i stand til at bygge disse meget avancerede både og at et lille søværn, som det danske, med sine begrænsede muligheder har kunnet løse denne opgave.

Jeg håber, at den militære ekspertise, Frederikshavn Værft har fået opbygget, må komme værftet og Søværnet tilgode, også i fremtiden.

Kontreadmiral J. Petersen,
chef for Søværnets Materielkommando.

Frederikshavn Værft kan blive den know-how, vi har erhvervet gennem projekteringen og produktionen af denne specielle skibstype. Vi arbejder på værftet videre med denne know-how i vore andre opgaver, i første række en helt ny skibstype til civile inspektionsformål - en skibstype, som vi venter os meget af. Ved aflevering af skib nr. 10 føler vi stærkt grund til at takke Søværnet og specielt SMK for opgaven og det udprægede gode faglige samarbejde, vi har haft i disse år. Som et beskedent udtryk for denne tak fremkom ideen med at udgive dette lille hefte. Her skal der rettes en tak til kontreadmiral J. Petersen og kommandør J. O. Fischer for bidrag til heftet og en særlig tak til værkfører Chr. Sørensen, der har udarbejdet de historiske tekster mm. og derigennem været den største bidragsyder til heftet.

Niels Bach
Frederikshavn Værft

Beskrivelse af Willemoes klassen

*Af Kommandør J. O. Fischer
Chef for Torpedobådseskadren*

Torpedobådene af WILLEMOES klassen har hoveddimensioner 46 x 7.4 x 2.2 meter med et fuldt udrustet deplacement på ca. 250 tons, heraf ca. 35 tons til våbenvægt.

Bådene er bygget som deplacementsbåde med linier beregnet til at give stor sødygtighed, specielt ved sejlads i Østersøen. Skroget er helsvejset imanganlegeret stål-materiale. Overbygning er udført i let-metal. Skroget er inddelt i 10 vandtætte sektioner.

Maskineriet er CODOG maskineri - Combined Diesel or Gas - hvor hovedfremdriftsmaskineriet er 3 Rolls Royce Proteus gasturbiner og hjælpefremdrivningsmaskineriet er 2 General Motors dieselmotorer. Gasturbinerne trækker gennem V-gear på 3 skrueraksler. Dieselmotorerne er koblet til de 2 yderskrueraksler. Skrue-erne har variabel skruestigning.

El-kraft leveres af 2 hovedgeneratorer og 1 havnegenerator. — En hovedgenerator

kan levere kraft til samtlige systemer om bord.

Bådene er bevæbnet med 1 stk. OTO MELARE 76 mm kanon anbragt på bakk-
en og enten

4 stk. trådstyrede torpedoer eller

2 stk. trådstyrede torpedoer og

4 stk. sømålsmissiler af typen

Harpoon anbragt agter.

Alle våbensystemer er styret af moderne ildledelsesmateriel.

På hver side af broopbygningen er anbragt raketstyr for 3 stk. 103 mm lysraketter.

WILLEMOES klassens både er udstyret med 2 sæt varslingsradar, en for luftvarsling og en for overfladevarsling. Herudover findes også en navigationsradar.

Radarbillederne præsenteres i bådenes operationsrum, hvorfra våbnene kontrolleres. Operationsrummet er udstyret med et elektronisk plotsystem - DEPLO - der foruden præsentation af det rå radarbillede viser den generelle situation på et elektronisk opbygget oversigtsplot. DE-

PLO-informationer kan ved link overføres til andre DEPLO udrustede enheder. Bådene er udstyret med moderne kommunikationsudstyr til HF - MF - VHF og UHF båndene.

Besætningen er på 25 mand - 5 officerer, 4 sergenter og 16 menige.

Med WILLEMOES klassen er der tilgået Torpedobådseskadren en moderne, fleksibel og slagkraftig torpedobådstype, der har vist sig særdeles sødygtig og anvendelig i Østersøområdet. WILLEMOES klassens både er effektive missil-torpedo- og kanonbåde velegnet til -såfremt det skulle blive nødvendigt enten ved selvstændig optræden eller i samarbejde med større enheder og fly, som et led i forsvaret af Danmark, at bekæmpe fjendtlige overfladestyrker i Østersøen og danske farvande.

Ved deres optræden og virksomhed i fredstid er bådene et bevis for dansk forsvares troværdighed og herved forhåbentlig medvirkende til at hindre angreb mod dansk område.

Flådens skibstyper

Linieskib

Fregat

Brig

Kanonchaloup

Gennem de hundreder af år den danske orlogsflåde har eksisteret, har skibene båret navne på fremtrædende søofficerer, der havde udmærket sig i dåd og gerning. Også nu, i forbindelse med Søværnets nye TB-68 Torpedobåde kommer de gamle navne til ære og værdighed.

Orlogsflådens start.

Orlogsflåden skulle værne vore kyster og beskytte fredelige handelsskibe mod sørøvere og kapere samt føre konvojerne frelst igennem. Men sådan har det ikke altid været, helt op til sidst i 1400-tallet var det de samme skibe, man brugte til orlogstjeneste og koffardibrug. De fleste skibe var udstyret med en lettere armering til egen beskyttelse mod fremmede skibe med onde hensigter. Når kongen skulle bruge skibene til krigsbrug, blev de lejet eller beslaglagt og udstyret med kraftigere armering. Tidligere havde også byerne måttet stille skibe og mandskab til rådighed, når kongen bød op til leding. Men under kong Hans (1481-1513) begyndte der at blive skabt en kongelig orlogsflåde.

Første flådeværft.

På Ebbelø (senere Slotø) i Nakskov fjord opførte kong Hans i 1509 en fæstning Engelsborg. Her anlagde han også et værft. Historikeren Palle Lauring skriver, at på Ebbelø stod den danske flådes vugge. De første orlogsskibe, der blev bygget på det nyanlagte kongelige værft, var Engelen og Maria, der efter datidens forhold var store og kraftige. Arbejdet med bygning af orlogsskibe blev siden overført til Slotsholmen og senere Bremerholmen i København, men søkongen

Christian d. Fjerde fik også bygget skibe andre steder i landet, hvor der var let adgang til godt egetømmer, suppleret med indkøb af skibe fra udlandet.

Slagorden.

Lige op til engangsidst i 1500-tallet havde alle de skibe af forskellig størrelse og armering, der indgik i en orlogsflåde, kæmpet uden nogen egentlig slagorden. Nu skulle de kæmpe på linie, sejlene i kolvandsorden, for at give bredsiderne den størst mulige effekt. Men det afhang af, om skibene kunne sejle med nogenlunde samme fart, og at deres armering ikke afveg for meget. Et af de første søslag herhjemme, hvor skibene blev manøvrerede ind i kolvandsstribe, var slaget på Kolberger Heide i 1644.

Armeringen.

Det var armeringen, antallet af kanonerne, der var afgørende for det enkelte skibs rang. Jo flere kanoner, der kunne skyde en bredside, des sikrere var man på at beskadige fjendens skibe og rigning. Skibene blev derfor inddelt efter rang. Et førsterangs skib havde over 90 kanoner, et andenrangs over 80 kanoner og et tredierangs skib havde over 54 kanoner. Disse tre rangklasser blev anset for stærke nok til at kæmpe i linien og kaldtes derfor linieskibe. Men i hine tider var det ikke altid kanonerne, der afgjorde kampen, afgørelsen skete som regel efter en indledende kanonade ved entring af fjenden med påfølgende nærkamp på pistoler og blanke våben.

Linieskibet.

Kernen i den danske flåde var linieskibet, eller som det normalt blev kaldt, et orlogsskib. Det havde to å tre lukkede batteridæk, og et åbent batteri på øverste dæk, ialt ca. 50 til over 100 kanoner. Sidst i 1600-tallet forøges flåden med

nogle større orlogsskibe, der er bl. a. to tredækkere, Christian Quintus fra 1683 på 100 kanoner og Fridericus Quartus fra 1683 på 100 kanoner og Fredericius Quartus fra 1699 på 110 kanoner, den sidste med en besætning på 950 mand var i sin tid verdens største orlogsskib.

Fregatten.

Mindre end orlogsskibene var fregatterne, som blev almindelige midt i det 16. århundrede. Fregatten var et fuldrigget orlogsskib med et batteridæk suppleret med enkelte kanoner på øverste dæk. Fregatternes sejlevne var bedre end orlogsskibenes bl.a. på grund af deres lavere skrog; de blev bygget til at være hurtige og stærke kaper- eller konvojskibe med en armering på ca. 20 til 48 kanoner.

Korvetten.

Korvetten var en klasse af orlogsskibe under fregatten. Også den var beregnet til rekognoscering - konvoj- og kapertjeneste. Den var ofte rigget som fregatten men havde kun et åbent batteridæk hvor den førte 16 til 18 kanoner.

Briggen.

Der var en tredje type orlogsskib, briggen, der var mindre end korvetten, den havde kun to fuldriggede master, og på dens

åbne batteridæk førtes ca. 12 til 16 kanoner.

Galejen.

Midt i 1700-tallet kom en lille skibstype, galejen, der stammer fra Middelhavet. Den var billig at bygge, da der ikke skulle bruges så meget tømmer, desuden var byggetiden ret kort. En anden fordel var, at den ikke krævede så mange søvante folk, da den blev ført frem med årer. De fik dog aldrig succes herhjemme - dels fordi det nordiske klima ikke passede til den type, dels fordi vi til deres fremdriving ikke havde galejslaver. Hele projektet med galejværflet ved Frederiksværn og havnen til dem i Nivå-bugten blev stoppet, da Christian den Syvende kom på tronen i 1766.

Efter 15 års regeringstid i 1781, var orlogsflåden forøget til 27 lineskibe og 14 fregatter foruden mindre fartøjer. De mindste af skibene, der talte med, var rofartøjerne stykprammene, mortar- og kanonchalouper.

Kanonchalouper.

Efter tabet af vores flåde i 1807, gjorde kanonchalouperne en god indsats. De var armeret med 2 stk. 18 til 24 pundige kanoner. Da englænderne forlod Holmen i 1807, ranede de 16 lineskibe, 10 fregatter og 5 korvetter m.m. Opbygningen af en ny orlogsflåde skred kun langsomt

frem, og de skibe man byggede, blev ikke brugt ret meget. Således blev lineskibene Phønix (søsat 1810) og Danmark (1817) ophugget ca. 30 år senere uden at have været til søs. Flådens opgaver med vagt-tjeneste og konvojering blev varetaget af de mindre skibe.

Senere skibstyper.

Hjuldampskibenes fremkomst omkring 1832 betød ikke den store omvæltning, fremtiden tilhørte stadig de sejlførende træskibe. De store hjulkasser og det sårbare maskineri kunne hurtigt ødelægges af en enkelt fuldtræffer.

Da skibsskruen kom frem omkring 1844, ændredes situationen. De store sømagter fik travlt med at omdanne deres lineskibe og fregatter til skrueskibe.

I Danmark fortsatte man med bygningen af rene sejlkrigsskibe, således blev vores sidste lineskib Dannebrog søsat 1850 som rent sejliskib armeret med 72 kanoner. Den første skruefregat var Niels Juel, søsat i 1855, og fregatten Jylland blev, mens den var under bygning, forlænget og indrettet til maskineri på 400 hk. Den blev søsat i 1860 og var flådens sidste træskib.

Samme år kom den franske flåde med sin nyhed, en panserfregat. Nu kunne træskibene ikke klare sig mod de nye jernpansrede skibe. I 1862 blev lineskibet Dannebrog ombygget fra træ-sejliskib til panser-skrueskib, og fregatten Peder Skram, der var under bygning, blev forlænget og ændret til panserskib.

Nu var det artilleriets tur til at forbedre sig, på kort tid udvikledes riflede baglade-kanoner med panserbrydende evne, i modsætning til de gamle glatløbende forlade-kanoner, og dermed indledtes den kappestrid mellem panser og kanon, der på længere sigt endte med kanonens sejr, således som det også ses ved torpedo-bådene af WILLEMOES klassen.

Premierløjtnant Peter Willemoes

Blev født 11/5 1783 i Assens, søn af kammerråd og amtsforvalter Christen Willemoes (1736-1818) og hustru Christina f. Dreyer (1753-1832), ugift.

Peter Willemoes begyndte som kadet i 1795, i året 1800 fra marts til juli med orlogsskibet „Danmark”. Den 28/8 samme år bliver han udnævnt til sekondløjtnant og sejler med orlogsskibet „Prinsesse Lovisa Augusta”. Får tilladelse til at rejse til Odense og blive væk til marts 1801.

Fra 25/3 til 3/4 1801 er han chef for det Gernerske flådebatteri nr. 1 i Slaget på Reden. Willemoes modtager i anledning af sin optræden under slaget en æressabel fra damer i Kiel.

Senere i 1801 bliver han næstkommanderende i skonnerten „Mercurius”.

Fra 1802 til 1803 med fregatten „Rota” til Middelhavet. Den 21/7 1803 får han orlov til udgangen af oktober for at rejse til Fyn og Jylland.

1804 med orlogsskibet „Neptunus”, og samme år 18/8 ansøger han om at blive udkommanderet som overstyrmand med det paketskib, der skal til Ostindien næste forår, men hans ansøgning bliver afslået. Samme år 10/10 melder han, at hans erindringsmedaille for Slaget på Reden er stjålet fra ham ombord i „Neptunus”, ansøger om at få en ny medaille, ansøgningen tilståes.

Den 10/4 1805 får han orlov for at rejse til Fyn til udgangen af juli.

Den 29/7 1805 er han til assistance for kommandør Lorentz Fisker ved sammenlignende besejling mellem forskellige typer af kanonbåde. Samme år med orlogsskibet „Sejeren” i troppetransport.

Den 2/6 1806 får han tilladelse til at rejse til Kiel, 3/6 beordret til at føre lodsåden „Høgen” fra København til Fanø og kan derefter rejse til Kiel. Turen går gennem Eiderkanalen og er meget stormende.

Ved ankomsten til Fanø med „Høgen”

opgiver han rejsen til Kiel og tager tilbage til København.

Han får den 2/10 orlov for at besøge sin familie i Thisted.

Den 1/5 1807 udnævnes han til premierløjtnant og får samme dag tilladelse til at gå i russisk tjeneste.

Ved efterretningen om krigens udbrud vender Willemoes tilbage over land og melder sig i Rendsborg, hvor han får ordre til at lede troppetransporterne mellem Langeland og Lolland. Den 2/1 1808 får han allerhøjeste anerkendelse for denne tjeneste.

Den 25/12 1807 tiltræder han tjeneste i orlogsskibet „Prins Christian Frederik”. Han falder i kampen ved Sjællands Odde den 22/3 1808 og begravnes i krigergraven på Oddens kirkegård. Her har Søe-leutenant selskabet rejst et gravminde for Willemoes og de øvrige faldne.

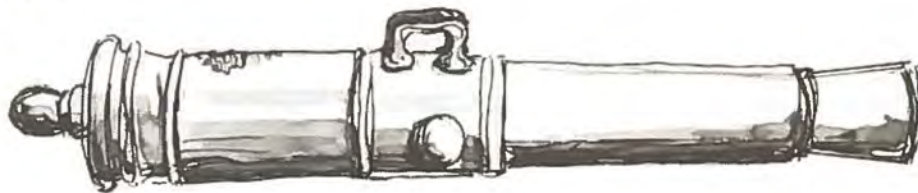

Orlogsskibet „Prins Christian Frederik”. Armeret med 92 kanoner, chef ombord var kaptajn Carl Jessen. Den 22. marts 1808 blev skibet sat på grund og flaget strøget efter en heltmodig kamp med den 2. engelske linieskibseskadre ved Sjællands Odde.

Premierløjtnant Peter Willemoes står op på en kanonrapert for at se ud over lønningen, her bliver han ramt af en kanonkugle i hovedet og dør i armene på en officerskammerat.

Slaget på Reden den 2. april 1801.

Flådebatteri nr. 1, armeret med 24 kanoner. Chef ombord var den 17årige sekondløjtnant Peter Willemoes i spidsen for 129 mand.

Admiral Steen Andersen Bille

Admiral Steen Andersen Bille blev født 23/8 1751 i Assens, søn af kontreadmiral Daniel Ernst Bille og hustru Johanne Sophie Amalie Stibolt. Gift den 6/12 1790 med Frederikke Wilhelmine Charlotte Bornemann, døbt 23/7 1770, død 1/7 1851, datter af generalauditor Wilhelm Bornemann (1731-1801) og hustru Thalia Storm (1738-1779).

Bille bliver volontær kadet 1762 og kadet i 1765. Tre år senere, i 1768, udnævnes han til sekondløjtnant.

I årene 1770-72 sejler han med orlogsskibet „Slesvig” i Middelhavet, senere, i 1773, bliver han premierløjtnant.

I 1776 får han kommandoen over et armeret koffardiskib „Mercurius”, udrustet af toldvæsenet for at forhindre smughandel.

Den 1/2 1777 beordres han til at melde sig til det Vestindiske-Guineiske rentekammer for at overtage kommandoen i deres armerede skib bestemt for Vestindien til handelens beskyttelse.

Den 22/3 1778 melder han at være kommet til Vestindien med brigantinen „St. Croix”. Guvernøren har befalet ham at hejse vimpel og optræde som vagtskib, særlig overfor kapere.

Samme år, 1778, udnævnes Bille til kammerjunker, og fra 1780-81 er han næstkommanderende i fregatten „Bornholm”. (Han var i land og lå syg, da fregatten strøg flaget for 3 engelske kaperfregatter.) I oktober 1781 udnævnes han til kaptajn løjtnant. Samme år 24/12 får han tilladelse til at føre det Kgl. Østersøiske og Guineiske handels skib „Kjøbenhavn” på en rejse til Ostindien. Rejsen varer fra 1782 til 84.

I 1785 rejser han til „de varme bade” i et år. I 1786 skriver han fra Paris, at han for at genvinde sit helbred har opholdt sig ved badestederne Aix la Capelle og Spa i fire måneder uden gunstigt resultat. Han tager derefter til Paris og kommer

under en kyndig læges behandling. Han er nu fuldstændig restitueret og håber til marts at komme til København.

I 1788 er han næstkommanderende i orlogsskibet „Prinsesse Wilhelmine Caroline” og 1789 udnævnes han til kaptajn og chef i orlogsskibet „Den Prægtige”. I 1790 chef i fregatten „Havfruen”. 1794 chef i fregatten „Triton”, 1795 chef i fregatten „Frederiksværn”.

Samme år i august melder han om fregattens besøg i Stockholm og om modtagelsen på Haga og Drottningholm. 1796 er han flagkaptajn i eskadre hos viceadmiral F. C. Kaas. Samme år chef i fregatten „Cronborg”.

I 1797-1800 chef for en eskadre i Middelhavet og tillige chef for „Najaden”. Fregatten „Triton” og briggen „Sårpen” skal underlægges Billes kommando i Middelhavet. 1797 i maj sender Bille rapport om affæren i Tripolis bilagt de enkelte skibschefers rapporter.

Kaptajn Bille skriver i juni 1797 fra Malta om indledningen af fredsunderhandlingerne og om de af konsul Luckner foreslåede betingelser, som han ikke finder tilfredsstillende. Ligeledes om sine audienser hos Paschaen, der har givet ham en æressabel og løsladt danske og norske sømænd fra slaveriet. Han vedlægger også en fortegnelse over Tripolis flåde.

Den 28/7 1797 får Bille fra majestæten Christian VII hans allernådigste bifald og tilkendegivelse for hans udviste mod, tapperhed og gode manøvre ved Tripolis og påfølgende fredsslutning. Samme år udnævnes han til kammerherre.

Samme år i september nedlægger han en skarp protest overfor de spanske myndigheder i Cartagena for deres behandling af de danske priser.

I februar udtaler Christian VII sin anerkendelse af Billes konduite ved hans forhandlinger med Deyen af Algier.

Samme år i juli er han i Tanger for at gå

som ambassadør til kejseren af Marokko. I august 1799 beordres han til ufortøvent at sejle til Algier, der har indtaget en truende holdning. Senere melder han om turen og om en fornyet overenskomst med Algier.

I maj 1800 erfarer han, at tunesiske korsarer opbringer danske skibe, han afgår straks med „Najaden” til Tunis. Bille melder fra Malaga i juli om forhandlingerne med Algier i anledning af ødelæggelsen af en algiersk korsar og om kaptain J. C. Krieger med fleres tilbageholdelse og frigivelse.

1801 chef for en mindre eskadre bestemt for Norge, i marts skal han tillige overtage kommandoen over blokskibene „Mars” og „Elephanten”, batteriet „Tre-kroner” og resterne af Københavns flydende defention.

I september er Bille chef for orlogsskibet „Norge”.

Den 13/5 1803 deputeret i admiralitetskollegiet med et tillæg af 600 Rdl. årlig. Udnævnes 28/12 1804 til kommandør. 1807 leder han forsvaret af København mod søsiden. Leder personlig udfaldet med kanonbådsflotillen. I august samme år træffer Bille forholdsregler til ødelæggelse af flåden, hvis byen skulle overgive sig. I oktober udnævnes Bille til kontreadmiral.

Han bliver i 1814 medlem af kommissionen angående søetatens reduktion.

I marts 1814 skal Bille sammen med oberst C. von Lønborg overlevere Norges fæstninger m.m. til Sverige, får 7000 Rdl. udleveret til udgifterne. Om sommeren 1818 får han permission for at rejse til et udenlandsk badested.

Den 4/1 udnævnes Bille til viceadmiral og 1. militær deputeret i kollegiet, 1/8 1829 admiral, og den 4/3 1831 geheimestatsminister.

Admiral Bille dør den 15/4 1833.

Kommandør Steen Bille leder forsvaret af København fra søsiden i 1807. Det er Københavns kommandant, den 72årige generalmajor Peymann, der tager afsked med kommandør Steen Bille, der skal sejles ud til orlogsskibet „Lovisa Augusta”, som er kommandoskib for kanonbådsflotillen, hvorfra Steen Bille personlig leder kanonbådenes kamp mod englænderne

Viceadmiral Peter Jensen Bredal

Peter Jensen Bredal skal være født i Ditmarsken, gift med Anniche Billesdatter, der døde i 1653 kun 23 år. Bredal blev gift anden gang med Helvig Hansdatter. Bredal begyndte sin løbebane i marinen som matros. Den 23/11 1640 blev han udnævnt til kaptajn med 200 Rdl. Den 1/11 1645 lønforhøjelse til 250 Rdl. og den 1/4 1653 fik han sin kaptajnsbestalling fornyet og 300 Rdl. i gage. Samme år var han til søs fra april til oktober. Den 5/5 1657 blev han befalet „at opvarte på Holmen” i stedet for overskipper Rasmus Tygesen Samsing ved flådens klargøring.

Bredal kæmpede med i slagene ved Møen og Falsterbro. Herefter beordredes han af admiral Bielke med 4 skibe at holde sig i søen så længe som muligt for at afskære den svenske hær vejen til Fyn, på det tidspunkt havde den svenske general Wrangel erobret Jylland. Den 9/1 1658 satte det ind med stærk frost og østenvind, så farvandet lagde til med is. Den stærke kulde varede ved i ugevis, og den 30. januar gik den svenske hær over Lillebælt og fortsatte tværs over Fyn.

Ved Nyborg møder general Wrangel Bredal, der i mellemtiden med sine skibe er frosset fast inde i Nyborg fjord. Svenskerne starter nu et hæftigt angreb på de danske skibe ved at beskyde dem fra land. Angriberne går også ud over isen for om muligt at erobre skibene. Bredals folk overhælder skibssiderne med ferskvand, der hurtigt fryser til is og forhindrer angriberne i at komme ombord.

Under hele kampen, der varer fra den 2. til 5. februar hugger Bredals folk isen i stykker omkring og foran skibene. På den måde iser de sig ud af Nyborg fjord til frit vand. Bredals eskadre kommer til København den 1. maj – „hvor Kongen beviste ham all Æres-Tegn”. Dagen efter udnævnes han til ekvipagemester på Holmen, og kongen skænker ham 6 af skip-

perboderne som pant for 1900 Daler, samtidig får han i belønning et kannikedomme ved Oslo domkirke.

Under Københavns belejring sejler han med admiral Helt den 24/8 med skytbåde ud i Kallebodstrand for at angribe fjendens skibe, der er samlet til angreb på Amager. Der erobres 19 skuder og 5 pramme, der føres til København.

Den 20/7 1658 udnævnes Bredal til viceadmiral. I oktober samme år kommanderer han på „Tre Løver”. Den 29. oktober 1658 sejler Bredal med 7 skibe til assistance for den danske flådechef Henrik Bielke, der sammen med den hollandske flåde under ledelse af admiral Opdam forsøger at holde den svenske flåde inde-spærret ved Landskrona. Blokaden mislykkes, og Bredals skibe kommer ikke med i træfningerne med fjenden på grund af modvind.

Sidst i november 1658 bliver Bredal med sin eskadre sendt til Sønderjyllands kyst for at beskytte overførslen af Brandenburgs hjælpetropper til Als og assisterer ved angrebet på Sønderborg slot.

Den 4. december bliver Bredal dødeligt såret af en svensk kugle, da han vil entre et svensk skib. Han bliver bragt til Flensborg, hvor han dør fire dage senere, den 8. december 1658.

I året 1900 rejstes et mindesmærke for viceadmiral Peter Bredal i Nyborg.

Billedet viser Bredals skibe i Nyborg fjord i perioden 2. til 5. februar 1658, hvor de frigør den fastfrosne eskadre under heftig beskydning fra den svenske general Wrangel.

Kaptajnløjtnant Otto Christian Hammer

Kaptajnløjtnant Otto Christian Hammer blev født 22/8 1822 i Hulerød, Søborg sogn, søn af distriktskommissær og inspektør Frederik Abel (1791-1877) og hustru Elisabeth Kirstine, født Lemvig (1794-1849). Hammer blev gift 28/2 1851 på Hjortholm (Fodslette kirke) med Henriette Jakobine Hastrup, født 3/9 1830 på Hjortholm, døde 17/11 1912 i København.

Hammer bliver kadet i 1837, den 3/8 1843 udnævnes han til sekondløjtnant. Årene 1845 og 1846 er han på togt med briggen „Ørnen” til Marokko, Guinea-kysten og Vestindien. Under opholdet ved Guinea bliver han chef for et landgangskorps, der besætter fortet Prindsenstenn og derefter bliver han sendt til høvdingen for Augna og Way for at indstævne Kabuserer og Grander til at møde hos guvernør Carstensen på fortet den følgende dag.

Hammer bliver efter turen til Augna alvorligt syg og indlagt på hospitalet i Christianssted på Ct. Croix midt i december. Den 27/3 1846 kommer han ombord i „Ørnen” som rekonvalescent. Den 13/4 samme år er han atter i tjeneste.

Han får permission 26/2 1847 i to år fra tjenesten for at gå i koffardifart.

Han sejler i 1847-48 som 1. styrmand med briggen „Hanne” til Rio de Janeiro. I 1848 får han forlænget permissionen 6 a 8 måneder for at tilse bygningen af et barkskib i Finland, men rejsen opgives. Fra midt i 1848 til april 1849 er han med fregatten „Thetis” på blokade i Nord-søen.

Efter Echernförde-affæren bliver Hammer beordret til at føre mandskab fra nordso-eskadren gennem Jylland til linieskibet „Skjold”. Derefter bliver han chef for det armerede skib „Larsens Plads”, der anvendes til tjeneste som tender for nordso-eskadren.

I 1850 er Hammer næstkommanderende

ved den maritime styrke på vestkysten. Han besætter Nordstrand og Pelworm i august og bliver ved krigens slutning attachedet hærrens højre flankekorps ved Tønning og deltager i Frederikstads for-svar.

Hammer bliver i 1850 ansat som fungerende krydstold- samt fyr- og vagerinspektør på Monarkiets vestkyst. Han udnævnes til premierløjtnant 3/8 1851 og får sin afsked fra marinen den 20/11 1854. Derefter bliver han fast ansat i ovennævnte fyr- og vagervæsen. 17/2 1858 udnævnes Hammer til kaptajnløjtnant, og den 1/4 1862 tillige chef for tønde-, vager- og fyrvæsenet på Ejderen. Han beordres ved krigens udbrud i 1864 til chef for vesterhavsoernes forsvar. Hammer holder øerne fri for fjendtlig landgang til dagen før fjendtlighedernes ophør.

I juli og august sidder han i tysk fangenskab.

Hammer får en æressabel fra den dansk-sindede befolkning på vesterhavsoerne. Bliver medlem af rigsrådets landsting, og i 1864, den 28/10 får han sin afsked på grund af hertugdømmernes afståelse.

I 1865 opretter og leder Hammer „Det Danske Fiskeriselskab”, som i flere år driver hval- og robbefangst i det nordlige ishav samt forskellige fiskerier under Island. Han er selv fører af hvalfangerdampere „Thomas Roys” med hovedstation i Berufjord på Island. I april 1867, da adgangen til fjorden er spæret af polarisen, forsøger han med en hvalbådsbesætning at afgive lods til orlogsskonerten „Fylla”, men de kommer i drift på polarisen og driver i tre døgn med snetykning og regn omkring i det åbne hav, hvor de fanger nogle sæler til proviant. Båden bliver beskadiget af isen og må forlades. Besætningen søger tilflugt på en isflage, som til sidst strander på

nogle skær få mil fra Berufjorden. Alle bliver reddet.

Hans fiskeriselskab bliver opløst i 1871. Senere arbejder Hammer i forskellige private foretagender og anlægger i 1882 et savværk ved Galle i Jemteland med trælasttransport over Sundsvall og Trondhjem.

Dette savværk driver han lige til sin død den 9. marts 1892 i København.

Hammer ligger begravet på Holmens kirkegård.

Kommandør Iver Tønnesen Huitfeldt

Iver Tønnesen Huitfeldt blev født 5/12 1665 i Frederiksten, søn af oberst Tønne Huitfeldt (død 1677) og hustru Helle Margrethe Nold Thomasdatter (død 1671). Huitfeldt blev gift 5/5 1695 med Kirsten Røym (1671-1750), datter af stiftamtmand i Christianssand Claus Nielsen Røym.

Admiral Chr. Bielke skriver 23/4 1690 om Huitfeldt: „Er en god officer, villig og ædru, over sig daglig og med god forhåbning til at blive bedre dag for dag”. Admiral Niels Juel skriver i sin konduite-liste 7/5 1690 om Huitfeldt: „Er en god, dygtig officer, som med tiden fortjener selv at føre et skib”.

Admiral Span udtaler: „Er i lige måde en god dygtig officer og kapabel til at kommandere et orlogsskib, meriterer at avancere”.

Iver Huitfeldt blev lærling 6. december 1681, deltog 1684 i Helgolands erobring. Den 18/4 1685 fik han tilladelse til at gå i hollandsk tjeneste. Han blev udnævnt til løjtnant den 31/5 1687. I årene 1689 til 90 er han med orlogsskibet „Engelen” på troppetransport til England, og den 22/3 1690 får han igen tilladelse til at gå i hollandsk tjeneste. Huitfeldt deltog i søslaget ved Beacy Head den 10/7 1690, hvor den engelsk-hollandske flåde blev slået af franskmændene ved Tourville.

Den 20/2 1691 bliver han udnævnt til kaptajn og får samme år 11/4 tilladelse til at gå i fransk tjeneste. Huitfeldt deltagte ombord i lineskibet „Ambitieux” i slaget ved Barfleur den 29/5 1692 og ved Cap la Hougue den 1/6 samme år, hvor den franske flåde blev slået af englænderne. Iver Huitfeldt roses meget af den franske admiral Vilette, „gjorde sig meget berømmet”.

Den 1/9 1692 rejser han fra St. Rochelle til København. Fra juli til 31. oktober 1694 er han chef for fregatten „Heyren”,

der er vagtskib i sundet, den 1/12 samme år søger han og får tilladelse til at rejse til Norge.

Huitfeldt beordres til chef i orlogsskibet „Nellebladet” den 16/3 1695, der er bestemt til konvojering til og fra Frankrig. Den 15/6 samme år beordres Huitfeldt til foreløbig at blive liggende i Flekkerø, den 21/9 returnerer han til København og 18/10 desarmerer han orlogsskibet. 9/11 1695 skal admiralitetet undersøge en klage fra kommandanten over forterne ved Christianssand, oberstløjtnant Nostitz, der indberetter, at Iver Huitfeldt efter solnedgang under fæstningen har skudt med skarpt for at tvinge et skib til at stryge sit flag for ham.

Den 31/1 1696 oplyses og forklares anklagen mod ham af de tilstedeværende søofficerer. Den 11/2 skal admiralitetet have tilkendegivet, at hvad han muligt kan have begået på Flekkerø, mens han lå der med „Nellebladet”, skal være ham tilgivet, men at han for fremtiden skal holde sig til det, der er ham betroet. Huitfeldt udnævnes til kommandørkaptajn 28/12 1697 og den 2/10 1699 skal han være chef for orlogsskibet „Oldenborg”, hvis han kommer hjem, han er for tiden udenlands.

I året 1700 er han chef for orlogsskibet „Prins Georg” i den udrustede flåde, — senere samme år er Huitfeldt chef for et detachement pramme og chalupper ved Københavns forsvar mod den kombinerede engelsk-svenske flådes angreb. Huitfeldt viser ved denne lejlighed stor bravour og bortjager nogle bombarder-galio-ter, der skal bombardere byen.

Den 1/2 1704 er han indrulleringschef i Bragnæs distrikt, og samme år udnævnes han til kommandør. Herefter bliver han indrulleringschef i Christianssand og chef for søekvipagen samme sted, han afløses her og kommer tilbage til Bragnæs.

Huitfeldt er chef for orlogsskibet „Prins

Christian" under generaladmiralløjtnant Gyldenløve, i 1710 bliver han chef for orlogsskibet „Dannebrog" – også under Gyldenløve.

Kommandør Iver Huitfeldt dør den 4. oktober 1710, da „Dannebrog" springer i luften under slaget i Køge bugt efter en heltmodig kamp.

Hans lig blev fundet på stranden ved Køge kro og den 3. november indsat i Holmens kirkes kapel. Den 26. marts 1711 afholdtes parentation over ham af magister Brinck efter kongelig ordre.

Derefter føres hans lig til Norge og begravnes ved Hudum kirke i nærheden af hans gård Tronstad ved Moss.

Enken Kirsten Røyem ansøger 6/3 1711 om understøttelse til sig og fire umyndige børn. Der tillægges hende en årlig pension på 200 Rdl.

Spejl-ornamentering på Huitfeldts orlogsskib „Dannebrog". Var armeret med 94 kanoner. Det var byggenr. 1 på Nyholm, efter at der var oprettet byggebeddinge og skibsbyggeri. Søsæt 6. oktober 1692. Sprang i luften 4. oktober 1710.

Kontreadmiral Johan Cornelius Krieger

Johan Cornelius Krieger blev født 7/7 1756 i København, søn af viceadmiral Johan Cornelius Krieger og hustru Sophia Magdalene, født Arff. Krieger blev gift første gang i 1787 med Sophie Vilhelmine Caroline Bornemann (døde 1792), blev gift anden gang i 1794 med Dorothea Sara Marie Meicke (døde 1809). I 1811 gift for tredje gang med Anna Cathrine Falbe (døde 1843).

Krieger blev kadet i 1767 og kom ud med fregatten „Havfruen” til Middelhavet og Marokko. Året 1770 til 71 er han ude med orlogsskibet „Prinsesse Sophia Magdalene” til Algier.

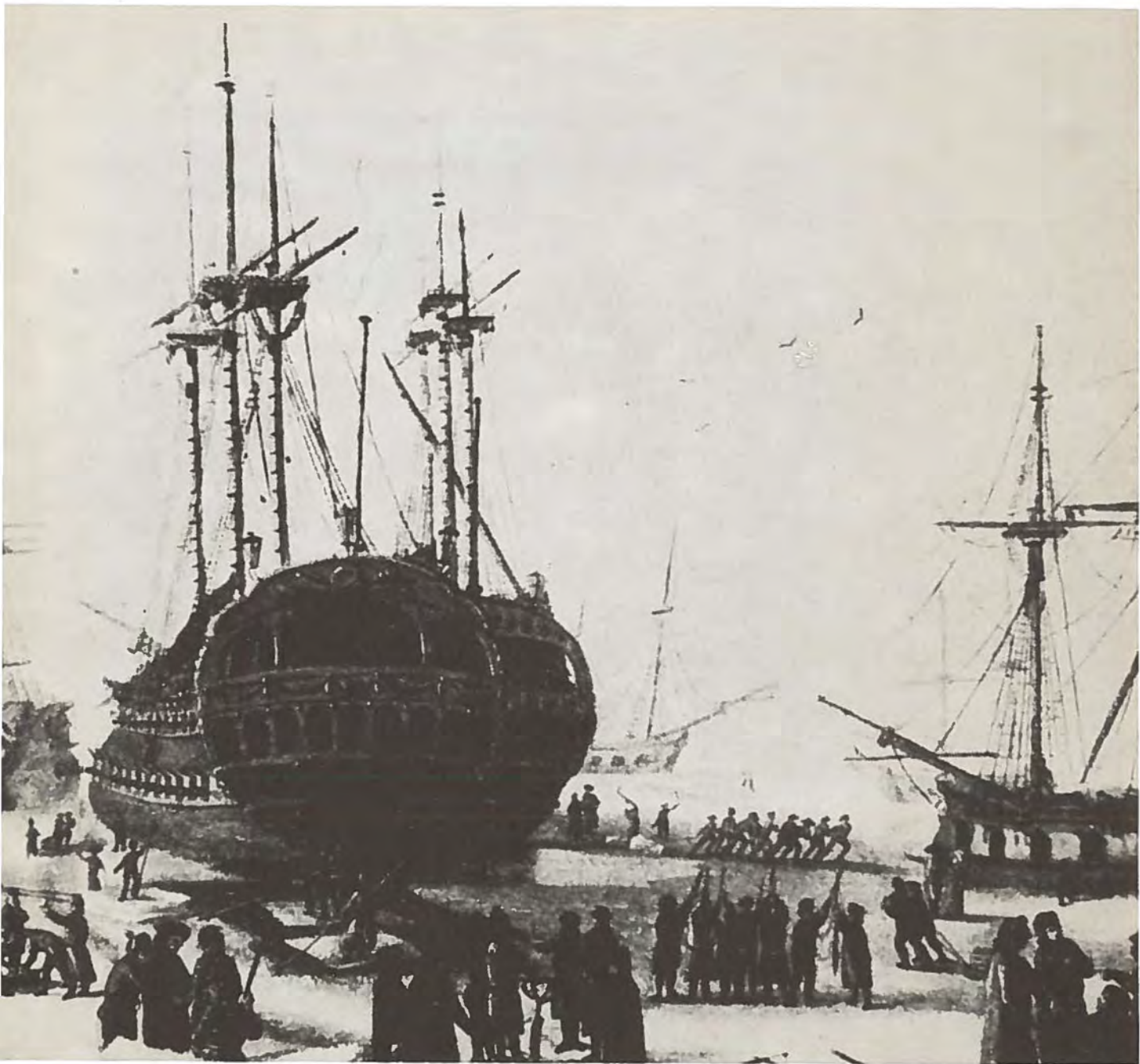
Han bliver udnævnt til sekondløjtnant i 1771, i indstillingen fra kadetchefen udtales: „Meget godt genie, kan ventes mere end almindeligt af ham”. Den 23/12 1776 udnævnes Krieger til premierløjtnant, og den 25/1 1777 beordres han til at modtage information af fabrikmester Henrik Gerner i vandbygningsvæsen og andre videnskaber.

Den 18/7 1778 får Krieger tilladelse til at gå i fransk tjeneste. Samme år oplyses, at han er i orlogsskibet „Neptunus”, og herfra kommer han over i orlogsskibet „l’Arlesienne”. I januar 1779 oplyses det fra Brest, at han med skibet har været i kamp med en engelsk fregat, der måtte overgive sig, i stormvejr kolliderede orlogsskibet med den engelske fregat, begge skibe fik mange skader ovenbords. Samme år i april sejler Krieger til Vestindien, stadig i fransk tjeneste.

En eskadre, der skal til Algier, udises af Københavns havn vinteren 1770.

Chef for eskadren er kommandør Frederik Chr. Kaas i orlogsskibet „Prinds Friderich”. Med eskadren er orlogsskibet „Prinsesse Sophia Magdalene”, hvor Johan C. Krieger er kadet ombord.

Krieger er pinlig berørt over, at flere danske officerer har fået forfremmelse og udmærkelse af den franske regering, men han ikke. I marts meddeles, at han den 12. februar er udnævnt til løjtnant de vaisseau, udnævnelsen var blevet forsinket undervejs.

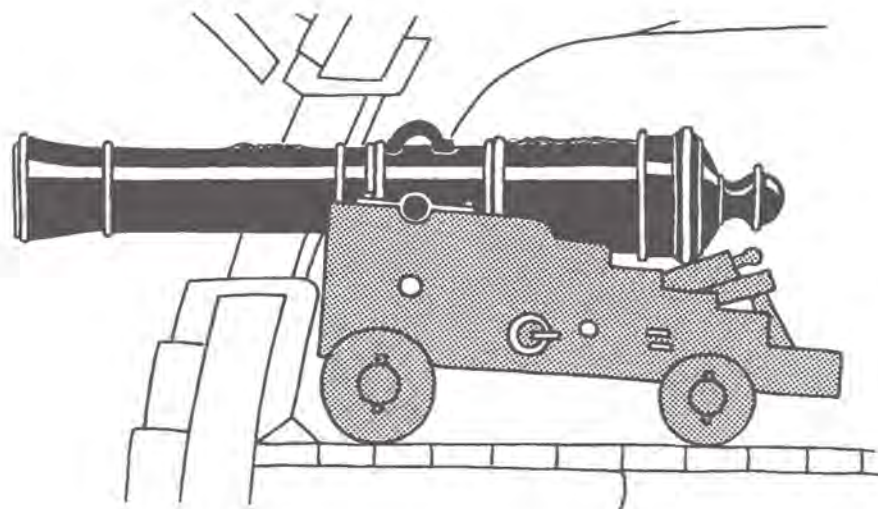
Krieger er nu ombord i orlogsskibet „Saint Esprit” på vej til Vestindien. Departementet for udenlandske affærer meddeler, at Krieger har fået ordenen: Pour le Merite militaire.

I september 1781 hjemkaldes Krieger fra fransk tjeneste, og i oktober 81 udnævnes han til kaptajnløjtnant.

I foråret 1782 kommer Krieger til København fra fransk tjeneste, og i juli søger han om at blive medlem af konstruktionskommissionen, i sin ansøgning oplyser han, at han i fransk tjeneste har deltaget i 11 søslag.

Fra oktober 1782 til hen på året 83 er han fører af et handelsskib til Vestindien, adjutant og næstkommanderende i orlogsskibet „Ditmarsken”, i 1788 chef for blokskibet „Island”. Samme år skal Krieger tiltræde tjeneste på den russiske flåde i Østersøen, men skal være tilbage inden vinteren. 1789 chef for fregatten „Møen”, og i november udnævnes han til kaptajn, i 1791 chef i fregatten „Hvide Ørn”. Fra 1792 og til 1803 ekvipagemester på Nyholm, medlem af havnekommissionen og havnemester i København. I årene 1796 til 97 chef for fregatten „Najaden” og senere i fregatten „Havfruen” i en kombineret dansk-svensk eskadre i Nordsøen, i august 97 overtager Krieger kommandoen over den samlede dansk-svenske eskadre.

1798 til 1801 chef i fregatten „Najaden” i Middelhavet, deltager i affæren ved Tunis i juni 1800, samme år udnævnes Krieger til kommandørkaptajn, i 1801 fører han „Najaden”, „Sejeren”, „Freja” og „Havfruen” tilbage fra Middelhavet, i

april samme år ankommer han til Høje Vallen ved Bergen, bliver medlem af kommissionen om Norges sødefension. I 1805 chef for fregatten „Elven” og senere for orlogsskibet „Prinsesse Sophia Frederica” armeret „en flute” i troppe-transport.

I august 1807 beordres Krieger til at overtage kommandoen over den bevægelige defension på Københavns red. Krieger melder om sammenstød med englænderne, og om forsøg på at forhindre landgang. Senere oplyser Krieger om kanonbådernes angreb, og om armeens udfald fra Østerport. Sidst i august melder Krieger om kampen i Svanemøllebugten, hvor kanonchaluppen „Stubbekøbing” sprang i luften.

Den 11. november 1807 er Krieger atter medlem af konstruktionskommissionen, og i december højstkommanderende over den bevægelige defension på Københavns red. I 1808 er han tillige chef for orlogsskibet „Lovisa Augusta”, udlagt på reden som kommando- og kaserneskip for kanonbådsflottillen. Den 10. juni 1808 melder Krieger om briggen „Turbolents” og

11 koffardiskibes erobring, og den 11. juni udnævnes Krieger til kommandør. I oktober indsender Krieger en liste over døde og sårede i den for vort flag så hæderfulde kamp med et engelsk lineskib „Africa” ved Falsterbo. De 25 mand, der faldt i denne kamp, blev begravet på Store Magleby kirkegård, hvor Krieger lod rejse en sandstensstøtte på graven.

Den 24. december 1808 udnævnes Krieger til kammerherre, og den 28. januar 1809 bliver han kommandør af Dannebrog. I 1810 udvides Kriegers kommando således, at alle kanonbådene ved Dragør, Køge, Præstø og Ulfshale er underlagt hans kommando. Den 28. januar 1812 udnævnes Krieger til kontreadmiral.

I årene 1812 til 14 højstkommanderende over sødefensionen i sundet og bælteerne, i februar 1814 medlem af kommissionen angående søetatens reduktion og i maj bliver han ekvipagemester.

Den 1. januar 1822 kongelig anerkendelse af den gode orden og drift på Holmen. Johan Cornelius Krieger døde den 9. juli 1824 i København og blev begravet på Assistens kirkegård.

Admiral Søren Norby

Søren Norby, der tilhørte en fattig fynsk adelsfamilie, er født i 1460'erne. Under kong Hans (1481-1513) fik han i 1507 kommando over 9 skibe. Samme år angreb han Ålandsøerne, og her viste han sin ridderlighed ved kun at opkræve penge. Der blev ikke plyndret eller dræbt, og øens kommandant, som han havde fanget, blev kort efter sat fri.

Hans hovedfjende livet igennem var Hansestæderne, især lybeckerne, han angreb dem igen og igen, som løn gav kong Hans ham Børringe kloster som len.

I 1511 sender kong Hans en stor flåde ned i Østersøen under kommando af Jens Holgersen Ulfstand og Søren Norby. Efter Ulfstands død var Norby Danmarks mest kendte søkriger.

Efter at Christian II var blevet konge, lånte han i maj 1514 hollænderne et af sine største orlogsskibe „Engelen” fuldt udrustet med kanoner og en besætning på 500 mand, under ledelse af Søren Norby.

Året efter, i 1515 blev han af Christian II udnævnt til lensmand på Island og sendt derop for at tugte de engelske fiskere og sørøvere, der næsten havde ødelagt øen.

I 1517 kom det til krig mellem Danmark og Sverige om „Unionen” på spørgsmålet om svenskerne skulle krone Christian II til svensk konge. Norby blev flådechef og udnævnt til lensmand på Gotland, der var Danmarks hovedstøttepunkt for herredømmet i Østersøen. Året efter fik Norby øen i pant på livstid. Det lykkedes ham i 1519 at erobre Borgholm på Øland, som han også fik i forlening.

I 1520, da Christian II blev kronet i Stockholm, blev Søren Norby slået til ridder som løn for sine fortjenester. Ved blodbadet, der fulgte efter kroningen, skulle Norby sammen med Klavs Bille fængsle de svenskere, der skulle henrettes. Norby mente, at blodbadet var en mod-

bydelig dumhed, og han lod svenske flygtninge slippe i ly på sine skibe.

Efter Sveriges undertvingelse var der ikke brug for Norby hjemme, hvorfor Christian II sendte ham ud for at finde Grønland og derfra vejen til Indien, men inden Norby kom afsted, rejste Sverige sig igen ledet af den unge Gustav Vasa.

Søren Norby var også blevet lensmand på Kalmar slot, men det overgav sig til svenskerne.

I april 1523 flygtede Christian II til Holland, hvor han boede i Lier.

Norby holdt trofast ved den flygtede konges sag, men nogen økonomisk støtte fik han ikke. Han havde stadig Gotland og financerede sin krig ved at erobre lybske handelsskibe. Gotland var den vigtigste af Østersøens øfæstninger, vigtigere end Bornholm. Norby vidste udmærket, at trods de mange sejre, han havde vundet over sine fjender, kunne den dag komme, hvor man for alvor gik til angreb på øen. Gustav Vasa anså Gotland for at være en del af Sveriges rige, røvet af Valdemar Atterdag. Ved udgangen af året 1523 var Norbys magt indskrænket til det faste Visborg med Gotland, og herfra førte han en uafsluttelig kaperkrig mod Sverige og Hansestæderne. I maj 1524 gik en stor svensk styrke anført af Berend von Mehlen i land på Gotland, det åbne land blev taget uden modstand, men Visby og Visborg blev tappert forsvaret af Søren Norby, der ikke lod fjenden ro.

Frederik I (1523-33) var nu konge i Danmark. Norby måtte afstå Gotland til den danske krone mod at holde øen som len. Gustav Vasa fortsatte belejringen, men samtidig søgte den danske konge og rigsråd forhandlinger om fred med Gustav Vasa. Ved Lybecks mægling sluttedes en aftale i Malmø om, at hvis Gotland ikke var erobret af Sverige inden 1. september 1524, skulle øen tilhøre Danmark, men

Søren Norby skulle miste lenet, hans folk overføres til et sted, hvor de ikke kunne skade Sverige og Hansestæderne, desuden skulle Blekinge gives tilbage til Danmark. To danske rigsråder blev sendt derover for at iværksætte hele sagen, men Norby stillede forskellige betingelser, og da gesandterne gjorde forsøg på at bestikke hans folk, lad han dem fængsle. Alle forligsaftalerne gik imod de løfter, der var givet Søren Norby. Han følte sig løst fra sit ord, og i den følgende vinter virkede han til sine modstanderes skade på alle måder.

Søren Norby optog igen sine kapringer af handelsskibe i Østersøen. Det var ham en fornøjelse på denne måde at lade lybeckerne levere de forsyninger, han behøvede.

I løbet af vinteren 1524-25 forberedte Søren Norby en af sit livs dristigste handlinger. Han samlede styrker til et togt mod de østdanske lande for at erobre dem i Christian II's navn. Det lykkedes ham i april 1525 at starte et bondeoprør i Skåne. Han erobrede hele landet med undtagelse af Helsingborg og Malmø.

Den danske rigsmarsk Tyge Krabbe måtte

trække sig og sin hær tilbage til Malmø. Søren Norby førte sin egen krig, og nu gik det hårdt til. De skånske bønder drog omkring i store skarer. Overalt lyste luerne fra de brændende adelsborge. Da Christian II i sin landflygtighed erfarede, hvad der var sket, udstedte han i maj 1525 en proklamation til det danske folk: „Den der slutter sig til Søren Norby, skulle finde frihed og kongens gunst”. I Lybeck og Danmark var man klar over, at Norby en skønne dag kunne gøre landgang, og at stemningen var sådan, at almuen ville slutte sig til ham.

Kong Frederik I indkaldte lybeckerne og andre til et møde i Segeberg i marts 1525. Mødet fandt sted i kirken. Meddelelsen om Søren Norbys landgang i Skåne var lige indløbet, Lybecks borgmester Thomas von Wickedon bebrejdede i stærke ord kongen og det danske rigsråd, at de ikke for alvor tog kampen op mod Søren Norby:

„De sagde bare „Søren, det er en ærlig mand”, eller „Søren, det er en god karl”, snerrede borgmesteren, i Danmark er der ikke nogen regering, „enhver var konge”. De fattige blev undertrykt, ingen blev hjulpet til sin ret, bønderne længtes efter Christian II, som sad i landflygtighed. Frederik I måtte straks begive sig til København, danskerne måtte have en konge, en herre. Det var sørgeligt, at et helt kongerige ikke kunne få magt over en enkelt skælm”.

I Lund blev Søren Norby hyldet i Christian II's navn, og med en del af sin hær belejrede han Helsingborg, medens en anden styrke blev i Lund.

Heldet varede kun kort for Søren Norby, Frederik I sendte sig feltherre Johan Rantzau til Skåne. Den 20. april gik de i land ved Malmø og den 28. april angreb Johan Rantzau med sin hær af professionelle tyske landsknægte sammen med Tyge Krabbes hær. De slog Søren Nor-

bys bondehær i to voldsomme slag med store tab på begge sider. De håbede at fange Norby, men han afbrød endnu samme dag belejringen af Helsingborg og gik med sine tropper ind i Landskrona. Johan Rantzau ville tage byen med storm, men det danske rigsråd foretrak et almindeligt forlig med Søren Norby for ved hans hjælp at redde Gotland, som lybeckerne netop var i færd med at erobre for egen regning. Norby skulle overlade Gotland til Danmark mod at få Sølvesborg og Lykå som len.

Søren Norby kunne ikke holde sig i ro på Sølvesborg. I 1526 kom der meldinger om, at han byggede skibe og hvervede soldater i Tyskland, og snart fortalte det, at han havde 3000 mand i søen.

Man begyndte igen at høre om ham, snart var det et tysk, og snart var det et hollandsk eller svensk skib, der blev taget, og da han ikke ville efterkomme regeringens påbud om at holde fred med Sverige, blev det besluttet at slå til, en samlet svensk-lybsk-dansk flåde stod til søs.

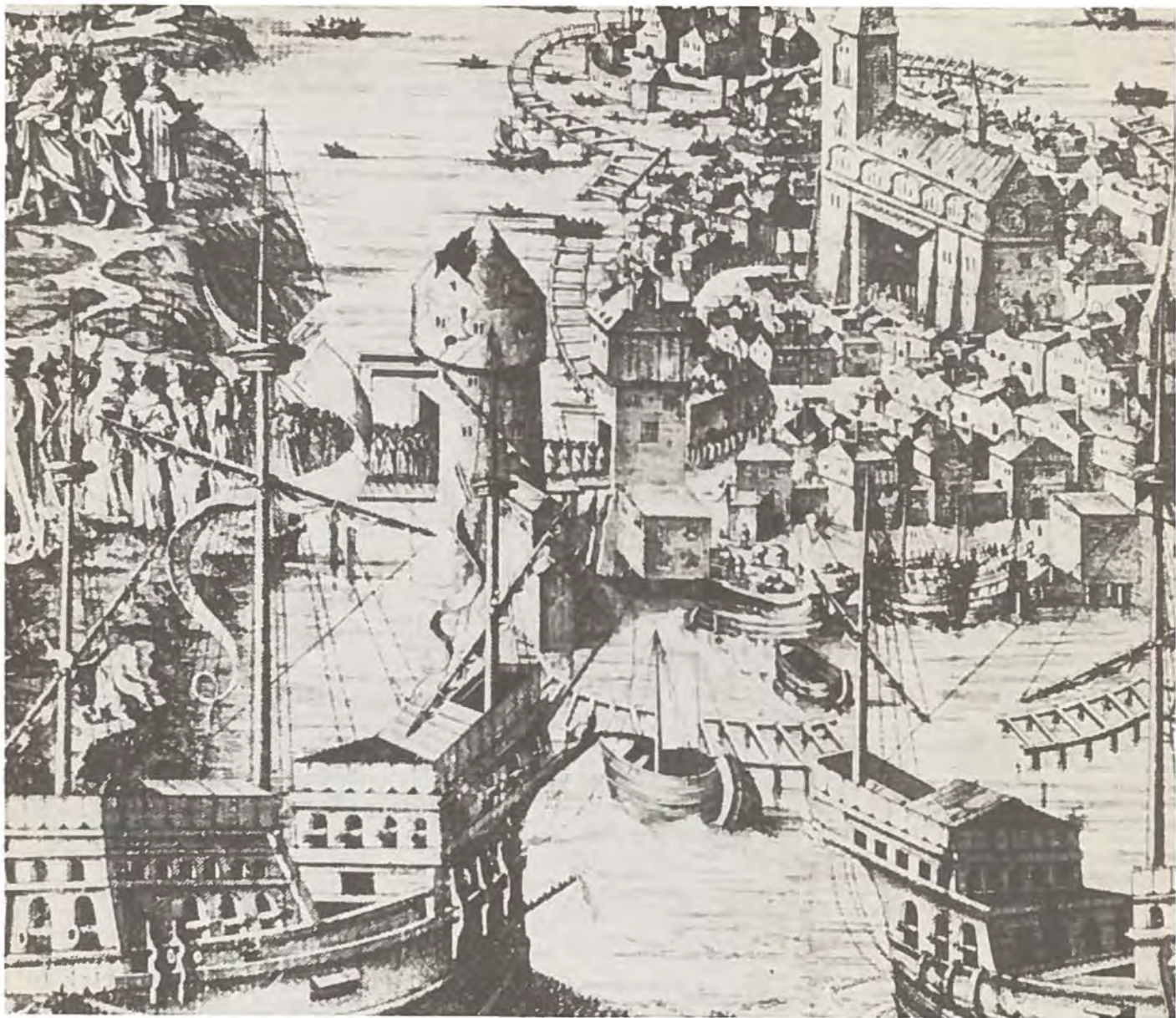
I august 1526 kom det til et søslag ud for Blekinge. De fleste af Norbys skibe blev erobret, men selv slap han bort. Overalt i Østersøen jagtede man Søren Norby. Med sine sidste skibe søgte han østpå, han blev holdt tilbage af den russiske storfyrste, der tog hans sidste skibe og gods.

Da han slap fri, rejste han til Holland, til Christian II i Lier. Han ankom i vinteren 1528. Kongen, som han havde været tro imod i hele sit liv, levede i afmagt og fattigdom. Norby drog fra Lier til Italien i 1529 og tog tjeneste i kejser Karl V's hær.

I februar 1530 belejrede den kejserlige hær Firenze. Her døde Søren Norby, ramt af en fjendtlig kugle. Han blev gravlagt i et kloster.

Armeret Hanse-kogge fra 1500tallet. Søren Norbys hovedfjende livet igennem var Hansestæderne, især lybeckerne.

Søren Norby blokerer indsejlingen til Stockholm i 1520, før kroningen af Christian II.

På karavellen til venstre ses opstillet kanoner i agterkant af forkastellet til beskydning af fjenden, hvis han kom op på

dækket under entring. I kanonerne kom man poser med skarpe flintesten og jernstykker.

Admiral Markor Rodsteen

Markor Rodsteen blev født 31/10 1625 på Hørbylund i Vendsyssel, søn af Sten Rodsteen til Lerbæk og herre til Elkiær og hustru Margrethe Lavesdatter Urne. Rodsteen blev gift 1. gang med Dorthe Christensdatter Sehested (1637-64), blev gift 2. gang med Birgitte Frederiksdatter Reedtz.

I Torstenssonkrigen i 1644 var han løjtnant ved artilleriet i Skåne, i juli 1648 fik han udbetalt 200 Rdl. om året i tre år for at rejse udenlands og gøre sig tjenelig til kongens tjeneste.

Efter hjemkomsten var han igen nogle år løjtnant i artilleriet. Han var skibskaptajn i 1657. Samme år beordres han til at overtage kommandoen over tre hyreskibe, „Forgyldte Falk” og „Fama”, det tredje uden navn. Med disse skal han begive sig til Weseren og der angribe svenske skibe samt efterkomme Anders Billes befalinger.

I juni 1657 beordres han med de tre samme skibe til Gøteborg til forstærkning af kaptajn Lauritz Nielsens blokadeeskadre. Sidst i juni ankommer han til Kirkegårdsholmen ved Gøteborg. I november beordres han til at aflevere de tre hollandske skibe og gøre afregning med mandskabet i Holland.

Sidst i april 1658 beordres han hjem fra Holland samt til at aflægge regnskab.

Han kommer dog først til København i slutningen af september og bringer samtidig efterretning om, at den hollandske flåde nærmer sig.

Samme år er han kaptajn i orlogsskibet „Trefoldigheden” i admiral Bielkes eskadre, der møder den hollandske flåde i sundet.

I 1659 beordres han til chef i orlogsskibet „Tre Løver” og næstkommanderende i admiral Helts eskadre i Storebælt, men han må være kommet tilbage til sundet i juli, da han 15/7 sammen med broderen Jens Rodsteen tager en skude på Malmø

red. Sidst i juli beordres han til chef i orlogsskibet „Spes” for med dette og to andre skibe at afgå til Dragør. Den 29/8 skal han med „Spes” lægge sig et bekvemt sted i sundet for at opkræve told af forbisejlende koffardiskibe.

I september slutter han sig med „Spes” til admiral Bielkes flåde, der først skal rense farvandet mellem Møen og Pommeren for fjender og derefter dække landsætningen af tropper på Fyn. Herfra sendes han med en eskadre til Alssund og videre herfra til Lillebælt, hvor han de første dage af november „med den største hazard” tager tre svenske skibe, der er lastet med plyndret gods og bestemt for Landskrona.

Den 26/1 1660 ansættes han som oberstløjtnant ved Tøjhuset med 600 Rdl. i gage og på søetatens regnskab, og den 6/6 1670 udnævnes han til admiral, i samme år til admiralitetsråd og chef for en eskadre i Kattegat og Vesterhavet. I august skal han med eskadren blokere Gøteborg.

I juli 1676 sejler han med eskadrens flagskib „Trekroner” til Norge efter at have dækket den danske hærs landgang ved Helsingborg. I juli afsejler eskadren fra sundet for at blokere Gøteborg og for at understøtte Gyldenløves indfald fra Norge. Orlogsskibet „Kjøbenhavn”, med chefen Søren Orning, der hører til eskadren, går på grund i skærgården og må brændes for ikke at falde i svenskernes hænder.

I august 1676 kommer eskadren tilbage til sundet. Ved Helsingør beordres admiral Rodsteen fra borde, og med en jagt sejles han til København, hvor han bliver arresteret i sit eget hus.

Fra august 1676 til maj 1677 skal han have samlet sin eskadre i Køge bugt. Han er nu igen chef for eskadren. Han bliver underlagt Niels Juel. Hos denne bliver han chef for avantgarden (1. eska-

dre) i flagskibet „Anna Sophie”. I juli deltager han i slaget i Køge bugt, særlig i kampen mod „Draken” og dennes sekundanter.

I 1678 er han chef for 1. eskadre i Niels Juels flåde i Østersøen og samme år i september deltager han i landsætningen af tropper på Rugen. Han bliver som chef for 1. eskadre under Niels Juel lige til 10/12 1679, hvor han afskediges på grund af reduktioner i søetaten og udnævnes herefter til amtmand over Skanderborg amt.

Den 13/12 samme år får han protokollet, at rygterne om, at han er afskediget på grund af uduelighed, ikke har noget på sig.

Den 13/5 1681 dør admiral Rodsteen i København og bliver begravet i Sorø.

Model af „Trekroner”, (Sæby Kirke).

Admiral Rodsteens fødested Hørbylund i Vendsyssel. På stenen er indskrevet gårdens ejere, heriblandt Markor Rodsteen.

Admiral Christen Thomesen Sehested

Christen Thomesen Sehested blev født 24/8 1664 i København, søn af lensmand Axel Sehested til Stougaard og hustru Øllegaard Ottesdatter Thott (1638-1693). Sehested forblev ugift.

Sehested blev lærling i april 1680, i 1685 til 86 var han med skibet „Fortune” i Vestindien.

I marts 1687 udnævnes han til løjtnant i årtjeneste. Sidst i august 1689 beordres han til orlogsskibet „Christianus Quartus” på troppetransport til England under admiral V. Stöcken. Bliver udnævnt til kaptajn i februar 1690 og i 1692 beordret til chef for „Hvide Falk” på konvojrejse til Frankrig. Efter et par måneder bliver han chef for „Svenske Falk”.

Kongen Christian V's søn Ulrik Christian Gyldenløve skal med skibet og undervises af Sehested. Sidst i maj går Gyldenløve i land i Flekkerø og vender tilbage til København.

Sehested er i 1693 chef for fregatten „Heyren”, der er vagtskib i sundet, og i december tager han 6 hollandske kofardiskibe og fører dem til København.

I 1697 er han chef for fregatten „Pakan”. Sehested bliver udnævnt til kommandør-kaptajn i december 1697. I september 1699 klager den hollandske resident over, at Sehested som chef for „Lossen” har tvunget hollandske skibe til at stryge flag for sig i hollandsk område samt at hans folk har skudt kaniner i land. Admiralitetet finder ikke, at Sehested har forset sig.

Årene 1699 og 1700 er han chef for orlogsskibet „Prins Carl” i Gyldenløves flåde, og den 8/3 1701 udnævnes han til kommandør. I april samme år bliver han chef for søkadetkompagniet ved dets oprettelse. Sehested er på studierejse i årene 1702 og 1703 til Frankrig og England. Han fremlægger i 1705 en plan for søkadetkompagniets organisation og ud-

dannelse. Desuden bliver han medlem af kommissionen vedrørende skibsbygning.

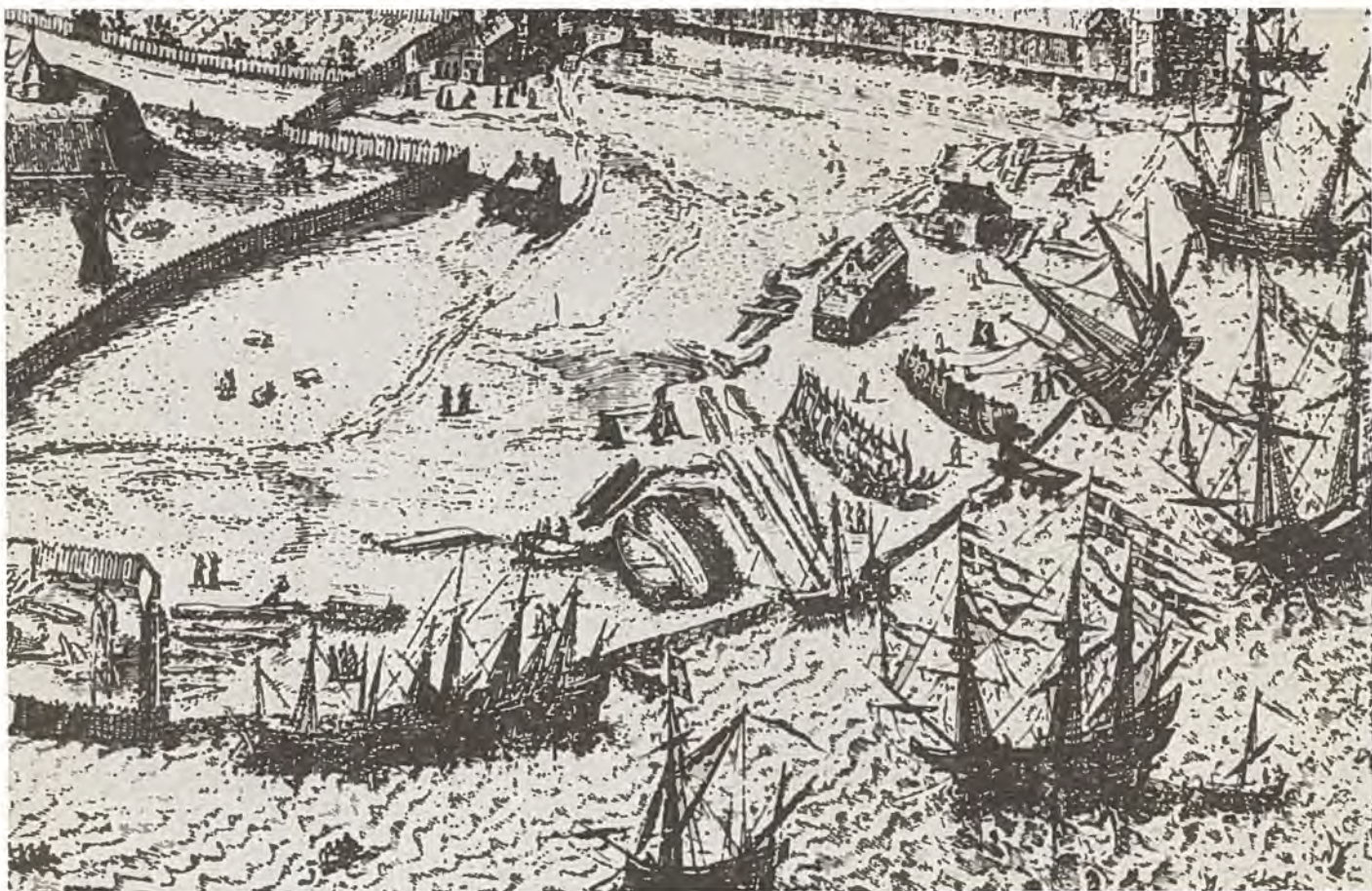
I 1709 er han stabschef hos generaladmiral-løjtnant Gyldenløve ved troppe-transporter til Skåne. 1710 chef for orlogsskibet „Dronning Louise”. Derefter er han chef for „Havfruen” og divisionschef i Gyldenløves flåde. I oktober 1710 deltager han i slaget i Køge bugt. Den 9/3 1711 udnævnes Sehested til vice-admiral og samme dag beordret til chef for en eskadre i Nordsøen på flagskibet „Havfruen”.

I november 1711 ligger Sehested med nogle mindre skibe i Greifswalde for at afvente artilleritransporten til Stralsunds belejring, men felttoget mislykkes.

Sehested indsender i april 1712 en operationsplan for Rygens og Stralsunds erobring. I juli er han chef for flådestyrken til Rygen på flagskibet „Ditmarsken”. Han sætter sig fast ved Binnenwasser syd for Rygen, hvorved han i forbindelse med Gyldenløves ødelæggelse af den svenske transportflåde i september sikrer en heldig udgang af felttoget.

Sehested indberetter i oktober 1712, at kejseren af Rusland har tilkendegivet ham, at den planlagte landgang på Rygen ikke kan iværksættes. Kongen, Frederik IV befaler, at Sehested skal komme til København med belejringsartilleri og transportskibe.

I december samme år indberetter han, at „Hs Czariske Mayst” hos ham har drukket for 1200 Rdl. ungarnsk vin og anmoder om at må tage betalingen i nogle svenske priseskibe, da „hans pung er for liden til at traktere en så stor Puissance med”. Kongen vil for konsekvensens skyld ikke godtgøre de 1200 Rdl. for ungarnsk vin, da han ikke erindrer at have beordret Sehested til indkøb af sådanne varer.

Skibsværftet på Bremerholm.

I årene 1714 og 1715 er han chef for avantgarden i admiral Rabens flåde. I 1715 sendes han til Pommern med en flådestyrke for at åbne passagen ved Rygen og Nydyb for en transportflåde med 6000 mand til Stralsunds belejring. Sidst i juli 1715 må admiral Raben trække sig tilbage til Øresund for den overlegne svenske flåde. Sehested bliver overladt til sig selv og afslår med bravour de svenske forsøg på at ødelægge eller fortrænge ham indtil hovedflåden

efter at have modtaget forstærkninger i august tvinger den svenske flåde til at trække sig tilbage. Nydyb bliver taget 25-26/9. Rygen overgiver sig 15/11 og Stralsund 23/12.

Den 1/10 1715 bliver Sehested udnævnt til admiral, og i årene 1716 og 1717 fører han overkommandoen over flådestyrken ved Pommern. Den 22/4 1718 får han sin afsked fra søetaten og udnævnes herefter til geheimeråd og overlanddrost i Oldenburg.

Sehested bliver formand i kommissionen, der skal undersøge søetatsens og Holmens forhold og sætte disse anliggender i bedre form.

I 1729 bliver Sehested formand for kommissionen til skibsbyggeriets bedre indretning og i 1731 geheimekonferensråd og ambassadør i Stockholm i 1734. Admiral Sehested døde den 13/9 1736 og blev begravet i Århus domkirke.

*Viceadmiral
Edouard Suenson*

Edouard Suenson blev født den 13/4 1805 i København, søn af kaptajn Jean Jacques Suenson og hustru Anne Susanne f. Lutken. Suenson blev gift 11/9 1837 i brudens hjem med Ottilia Uldall (1816-1972) datter af kommandør Johan Joachim Uldall og hustru Anna Christine f. Nellesmann.

Suenson bliver kadet i 1817 og i 1818 kommer han med fregatten „Nymphen” til Middelhavet.

Han bliver udnævnt til sekondløjtnant i september 1823, og i årene 1825-1826 er han med korvetten „Diana” til Vestindien.

Suenson får tilladelse til at gå i fransk tjeneste i oktober 1826. Han skriver i maj 1827 fra Toulon, at han er udkommanderet med briggen „Alcyone” til Levanten, hvor han deltager i slaget ved Navarino.

I maj 1829 er han ude med fregatten „Sirenè” til Patras, og i januar 1830 er han kommet ombord i „La Thetis”, der ligger i Toulon og forbereder en ekspedition til Algier. I juni samme år skriver han hjem om ekspeditionen og deres landsætning af tropperne.

Om efteråret 1830 kommer Suenson til Danmark igen efter fransk tjeneste, og i maj 1831 udnævnes han til premierløjtnant. Sidst på året 1831 og 1832 er han med briggen „St. Jan” til Vestindien, og i årene 1836 og 1837 er han næstkommanderende i briggen „St. Croix” til Vestindien. Her står han en dag til søs for at jage en kaper uden at give chefen, der er i land, tid til at komme ombord. I januar 1838 er han indrulleringsofficer i Sønderborg. I året 1839 er han næstkommanderende i skonnerten „Elben”, der ligger som vagtskib ved Altona. Senere er Suenson chef for dampskibet „Kiel”, der er til disposition for kongen, og i årene 1840 og 1841 med fregatten „Bellona” til Sydamerika. Her bliver han

i februar 1841 udnævnt til kaptajnløjtnant.

I årene 1844 og 1845 er han chef i dampskibet „Ægir” til disposition for kongen og i 1846 chef i briggen „St. Croix” til Island. Han er chef for vagtskibsposten i 1847 ved København på Trekroner, i 1848 chef for skonnerten „Pilen”, der er vagtskib i Storebælt. I 1849 chef for korvetten „Diana” og derefter i „Najaden”. Begge er vagtskibe i sundet.

Den 26/2 1860 udnævnes han til kaptajn og chef i dampskibet „Hekla”, der natten mellem 21-22/7 i Neustadt-bugten har en affære med Insurgenternes armerede dampskib „Von der Tann”, der går på grund, hvorefter besætningen stikker ild på skibet og forlader det i bådene, inden det springer i luften.

Samme år i august har Suenson i „Tekla” en træfning med dampskibet „Løwe” og 4 slesvig-holstenske kanonbåde i Kielerfjord, senere samme år bliver han medlem af konstruktions- og regleringskommissionen.

Fra maj 1851 og til februar 1863 er han chef for søkadetkorpset, desuden er han chef i korvetten „Flora”, der er kadetskib i årene 1853-55.

Den 24/9 1855 udnævnes Suenson til kommandørkaptajn. I 1860 er han chef i kadetskibet korvetten „Heimdal”, og i 1862 er han chef i fregatten „Jylland”, der sejler som kadetskib.

I 1864 er Suenson chef for en eskadre i Nordsøen med sin stander hejst i fregatten „Niels Juel”. Samme år i maj kæmper eskadren ved Helgoland. Han er chef i fregatten „Niels Juel” på dennes togt til Middelhavet i 1865. Året efter, i 1866 får han sin afsked med kontreadmirals kar., herefter udnævnes han til overlods

i det østlige distrikt. Denne stilling har han til januar 1880, hvor han afskediges. Samme år i august udnævnes han til kar. viceadmiral.

Den 16/5 1887 dør Suenson i København og bliver begravet på Holmens kirkegård, og den 9/5 1889 afsløres et monument af ham i Nyboder.

Slaget ved Helgoland 9/5 1864.

Situationen ombord i skruefregatten „Niels Juel”, der netop har skudt for toppen i brand på den østrigske fregat „Schwarzenberg”. På den åbne bro står eskadrechefen Suenson og betragter de østrigske skader.

Willemoes klassen

Nyb. nr.	Navn	Navngivet	Afleveret	Navngiver
339	Willemoes	17.06.75	05.11.75	Hans Kongelige Højhed Prins Henrik
340	Bille	16.03.76	10.03.76	Kommandør S. E. Thiede
341	Bredal	10.06.76	22.06.76	Kontreadmiral H. M. Petersen
342	Hammer	27.08.76	03.09.76	Kontreadmiral F. Hammer Kjølse
343	Huitfeldt	05.11.76	18.11.76	Viceadmiral S. E. Pontoppidan
344	Krieger	02.02.77	01.02.77	Viceadmiral A. Helms
345	Nordby	02.06.77	01.07.77	Kontreadmiral O. Brinck Lund
346	Rodsteen	11.08.77	10.08.77	Borgmester Villy Christensen
363	Sehested	17.10.77	28.10.77	Departementchef P. V. Christiansen
364	Suenson	24.02.78	24.02.78	Forsvarsminister Poul Søgaard

Kildemateriale.

Søetatens Officerer 1660-1932, bind 1 og 2

Danmarks Dramatiske Historie, Palle Lauring

Salmonsens Konversations Leksikon, bind XVII

Danmarks Historie bind V, J. Danstrup/ H. Koch

Illustrationer.

Orlogsmuseet, København

Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg

Fotograf Peter Haagen, Frederikshavn

Henrik Bygholm

Historiske tekster: Værkmester Chr. Sørensen

Redigeret af: Erik Meldgaard

Grafisk tilrettelæggelse: Henrik Bygholm

Sats, tryk og repro: Sæby Bogtryk + Offset

